Štev. 175 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v torek 31. avgusta 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

EDINOST

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 6.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Italijanska politika v „Julijski Benečiji"

Bela vrana v italijanskem časopisju.

Italijanski list »Il Cittadino di Brescia« od dne 12. avgusta je priobčil pod naslovom: »Italijanska politika v Julijski Benečiji« članek, ki nam je — poznavajočim duševnost in smernice ogromne večine italijanske žurnalistike — v pravo presenečenje.

Uvodoma naglaša, da je neizmerna važnost notranjih problemov Italije razlog, da se vprašanja »Julijske Benečije« puščajo nekako ob strani, oziroma da se ta vprašanja presojajo v italijanski javnosti le s teritorijalnega stališča, ne meneč se za vse druge strani, ki so tudi nemale važnosti. Naglaša, da bodo narodi, ki danes slede osvojevalnim nameram, morali prej ali slej priznati najelementarnejše in najsvetejše duševne svobode. Četudi je grenko, treba razpravljati o stvareh, ki postavljajo vladne oblasti v nelepo luč. »Komu se ljubi — vsklika člankar — posiliti rdečica ogorčenja v obraz, če čita v »Goriški Straži« članek pod naslovom »Lužizi državo« (ju navaja res članek, ki smo ga bili svoj čas ponesli tudi mi!!) Nato navaja še neki drug članek v istem listu, posvečen šolskemu vprašanju, ter vsklika: preiskujmo dejstva!

Razni elementi — nadaljuje — tekmujejo, da v Julijski Benečiji sejejo nesoglasja in pri tem jih podpirajo — več ali manj direktno — tudi vladni organi. Po glavnih uradih v odrešenih pokrajinah sede in izvršujejo razsežen vpliv v vseh panogah uprave osebe, ki so se v minulih časih ponašale z avstrijsko kokardo in drugimi odlikovanji se strani Habsburžanov. In to do zadnjega hipa, dokler ni postal zlom stare monarhije neizogiben. Danes poverjamo te pokrajine rokam mož, ki — da bi temeljito dokazovali svoja patrijotična čutstva — le malo izpreminjajo, poitaljančujoč, ali pa tudi ponemčujoč, jih, svoja imena, samo da bi izbrisali vsako večjo svobodo proti tisti manjši naroda, s katerim jim je vendarle vojno rojstvo, izvajati netolerance, priljubljeni prejšnjemu režimu, ki not mu bili oni najvestejši sluge. Vest pravih Italijanov pa mora svetu na ves glas, da ne pozna takih uzurpatorstvi.

Ali je možno — vsklika člankar — da slepota vlade izhaja iz take točke in da se na parlamentarni tribuni ne oglasi nikdo, ki bi brez predsodkov obžaloval delo intrigantov in politikantov? Na zasedenih ozemljih ubirajo stvari nemotno pot: zakone monopolizirajo nenavzposlenci, odrekajo najsvetejše in človeške pravice, a na drugi strani nalagajo krivične, odijozne dolžnosti, včasih tudi neizvedljive.

Dokaz za to nudi le en pogled na šolske odnošaje. Slovenci v »Julijski Benečiji« so se morali trdo boriti, da so od pokojne države dobivali postopno dovoljenja za nove ljudske in višje šole. In četudi se jim ni posrečilo nikdar, da bi v polni meri uresničili svoje aspiracije, so vendar z zadoščenjem gledali napredni razvoj in izpopolnjevanje svojega šolskega organizma, ki so mu slednjič nedostajali le še vseučiliški tečaji.

Nastajale so torej poleg elementarnih šol posebne šole: realka, učiteljišča, poljedelske šole — raztrešene: v Gorici, Idriji, Pazinu, Voloski, Kastvu, Trstu in Puli. Manjkale so torej le vseučiliščne šole.

Ta naredba, ustvarjena — iz znanih razlogov — z ogromnim trudom, se je s prihodom italijanske okupacije smatrala kot veljavna in seveda s primernimi izpremembami. In nikdo ne bi bil pričakoval težkoč in intransigenc glede šolskega vprašanja od strani države, **ki bi bila morala v imenu svojih liberalnih tradicij in svojega umstvenega slovesa vspodbujati in razsežno podpirati to novo ljudstvo na razvijanju vsakega miselnega snovanja!**

Ali, vsled brezbrižnosti ministrstva za javni pouk in gospodovalnega pohlepa načijonalističnih klik se je **ubrala povsem zgrešena pot.** Že sem v nekem članku — pravi pisec — označil zistematično kampanjo izvestnih skupin proti vspostavi slovenskih ljudskih šol v glavnih središčih, kompanjo, ki se je še pocijstrila, ko so predstavitelji zlostavljenega prebivalstva poslali v prestonico protest, ki je pa ostal neuslišan, vkljub laskajočemu zanimanju tedanjega ministrskega predsednika Nittija.

In vendar: na podlagi kakega zakona se v Gorici nadalje ovira zopetna otvoritev vsporednic, že odobrenih od že priobčene vladne odredbe?.... Take nespametnosti že dobre tri mesece semi S kako pravico se odreka vspostava tistih gimnazijalnih, licealnih, učiteljiščnih in realčnih tečajev, kjer so mogli dijaki poprej vršiti razne nauke ter se pripravljati za različne poklice?

S kakimi nameni se zatirajo zahteve naroda, ki stremi za tem, da se duševno razvija v svojem materinem jeziku?! Morda so kaki bolni možgani in barbarske in starinske duševnosti, ki nočejo priznati te **sakrosantne pravice?!**

S tem pa nikakor ni izključena možnost, da se da posebno mesto za pouk italijanskega jezika; ali če se od izpopolnitve ali izpremememb — ki se smatrajo za potrebne — **prehaja k razlegnitvi tujega jezika za vse materije, gre to tako preko mere,** da ne more nikdo — ako le zna pametno sklepati — ostajati pri taki zahtevi.

(Konec prih.)

Aktualnosti zadnjih dni v Jugoslaviji

Ljubljana, 29.

Občinske in državnozborske volitve.

Občinske volitve v Srbiji so dokončale. Po zadnjih vesteh pomeni njihov izid v mestnih občinah zmago demokratske stranke.

Vseh mestnih občin je 106. Od teh jih imajo demokrati 48 ali relativno večino, skoraj polovico vseh. Radikalci so dobili 28, komunisti 12; sorazumna lista 10, neopredeljeni, zemljoradniki 1, meščanska stranka 1, potrebna sta dva ponovna izbora. Glasov so pa dobili v mestnih občinah demokrati 24.743, radikalci 16.903, komunisti 14.220 in razne druge liste skupaj 30.080.

Skupno so dobili, kakor javlja »Politika«: radikalci 594 občin, demokrati 574, neopredeljeni 150, poljedelci 68, komunisti 37, liberalci 35, sporazumna lista demokratov in radikalcev 32, republikanci 2 občini.

V belgrajski mestni občini so dobili, kakor znano relativno večino komunisti, ki bi bili morali potemtakem prevzeti občinsko upravo, toda doslej je še niso prevzeli zaradi znanega vprašanja prisege.

Pred zaprisego novoizvoljenih občinskih odbornikov je namreč izjavil komunist Marković, da vztrajajo komunisti na svojem programu kljub prisegi. Vsled te izjave je naročil notranji minister Drašković stari mestni upravi, da ne sme izročiti občine komunističnemu županu. Ker je stara uprava to zahtevo odklonila, je pustil Drašković občinsko poslopje zastražiti po žandarmeriji, ki je zabranila komunistom vstop.

Ministrski svet je odobril Draškovićevo postopanje. Komunisti so se pritožili na drž. svet. Drašković je v posebnem opisu pozval drž. svet, naj čimprej izreče svojo razsodbo. Ako ta odobri stališče vlade, bodo takoj razpisane nove volitve.

Kakor poročajo nekateri listi je ministrski svet sklenil, da se beograjska občinska uprava ne prepusti komunistom ker niso položili predpisane prisege. Ministri se niso zedinili v tem, ali naj bi se imenoval upravitelj občine, ali pa naj bi vodil občinsko upravo do novih volitev stari, prejšnji občinski odbor. Predsednik občine bi postal radikalec Marjanović.

Slovenski listi so medtem začeli živahno kampanjo za razpis občinskih volitev v Sloveniji, ki se baje nameravajo še odlagati. Listi posebno protestirajo proti temu, da bi se občinske volitve vršile šele po volitvah v konstituanto, ki se bodo po zadnjih vesteh vršile 28. novembra.

Minister za konstituanto dr. Laza Marković je namreč pripravil izpremembe člena 15 volilnega zakona, po katerih se izmed državnih uradnikov priznava pasivna volilna pravica samo ministrom in profesorjem pravnih fakultet. Istotako so pripravljene izpremembe člena v dodatku volilnega zakona o skrajšanju roka za volitve, tako da bi se te vršile že novembra. Še pred volitvami za konstituanto bo podvzel regent Aleksander potovanje po Bosni in Hercegovini. Potovanje se bo izvršilo v začetku septembra.

Na razne načine se komentira odhod dr. Korošca, ministra za promet, na dopust. Nekateri hočejo vedeti, da je odpotoval v Ljubljano zaradi predstoječih občinskih volitev, dočim on sam izjavlja, da je odšel na dopust zaradi bolezni. Za časa njegovega dopusta, ki bo trajal 14 dni, ga bo zastopal v resoru in ministrskem svetu radikalec Joca Jovanović, minister za javna dela.

Pri ljubljanski deželni vladi so bili imenovani, kakor poroča »Jutro«, list, ki je začel zopet izhajati kot dnevnik. Poverjeniki dr. Žerjav (pravosodje), dr. Ravnihar (socijalna politika) in prof. Pitamic (notranje zadeve). Ker je dr. Ravnihar bolan in ne more še voditi poslov je minister za socijalno politiko istočasno, ko je razrešil dosedanjega poverjenika Gosarja, izročil začasno vodstvo poverjeništva za socijalno politiko načelniku mladinske oskrbe drju. Grošiču.

Stavbno gibanje v Zagrebu in Ljubljani.

V Zagrebu se je vršila v petek prva seja odbora novoizvoljenega mestnega zastopstva, na kateri se je razpravljalo o tem, kako bi se rešilo v Zagrebu vprašanje glede pomanjkanja stanovanj. Storili so se važni sklepi, kako naj bi se v Zagrebu še to leto zgradile nove hiše. Obenem se je sklenilo najeti posojilo 75 milijonov, za zidanje hiš z malimi stanovanji. Vse predpriprave za zidanje hiš se pričnó v najkrajšem času, ker so načrti že dogotovljeni. Vrše se pogajanja z opekarnicami ter lesnimi trgovinami in drugimi tvornicami, da bi bile hiše čim hitreje in cenaje zidane.

Kar se tiče stavbnega gibanja, se zapaža tudi v Ljubljani precejšnji napredek. Predvsem je omeniti velikansko štirinadstropno gradbo Ljubljanske kreditne banke na oglu Dunajske in Aleksandrove ceste, za katero so začeli pred kratkim postavljati temelje. Gradba bančnega poslopja bo po dosedanjih proračunih veljala 30 milijonov kron. Ljubljančane in tujce, ki se čudijo in jezijo nad skrajno zanemarjenimi ljubljanskimi kavarnami, bo gotovo razveselila vest, da dobimo v poslopju »Kreditne banke« prvovrstno, krasno urejeno kavarno, ki bo obsegala pritličje in prvo nadstropje. Bančni prostori bodo pomaknjeni v sredino palače, ter bodo najmodernejše opremljeni. Svetloba bo padala od zgorja po zračnem dvorišču. Gradba te palače je proračunjena na tri leta; letos upajo izgotoviti temelje.

Dela v Ljubljanici so se pred tednom pričela na treh krajih. Na Prulah je nov most čez Ljubljanico skoraj dograjen, ob Dvorskem trgu in poleg Frančiškanskega mosta grade v širini od 8—10 metrov počasi zopet en del škarpe. Ako bodo dela v Ljubljanici tako napredovala, se bodo naši pravnuki morda enkrat veselili regulirane Ljubljanice.

Zaslužka je torej precej, toda denarja je tudi treba precej, ker draginja je vkljub obilni žetvi vendar precej občutljiva, seveda še vedno veliko manj nego v drugih državah, posebno pa v bližnji Italiji. Krivda na tej draginji se pripisuje slabemu gospodarstvu.

Ponarejeni bankovci.

Ko se ravno govori o denarju, je dobro omeniti tudi slučaj s ponarejenimi 10 in 20 dinarskimi bankovci, ki so jih našli pred dnevi nekoliko v prometu. Seveda so jih takoj spravili iz prometa, tako da je odstranjena vsaka nevarnost, že zaradi tega, ker se ponarejeni bankovci lahko spoznajo, toda ker je mogoče, da se najde tudi na zasedenem ozemlju kak ponarejen bankovec, je dobro opozoriti, kako se spoznajo.

Najznačilnejši znaki falsifikata so sledeči: Splošno so falsifikati bolj bledi, kakor pravi bankovci, njih temeljna barva je »orange«, dočim je pravi bankovec po temeljni barvi »rosa«, vsled tega izgleda trikotni venec oblakov v barvi kave, dočim so na originalu zlasti ostrejše črte oblaka karmin rdeče. Glavni znak je pa označen v veliki številki »2« ki obstoji v originalu iz dveh skoraj paralelnih črt, katere sta združeni v sredini številke s poševno črtico, na falsifikatu se pa črtici tam križati. Isto velja za črko »S« v besedi Dinar »S«.

Sokolski zlet v Mariboru.

Že v petek so odhajali z ljubljanskega kolodvora vlaki polni Sokolov, ki so se vozili v Maribor. Vesti iz Maribora javljajo o sijajnem sprejemu gostov. Mesto Maribor je vse v zelenju in zastavah. Nepregledne množice so valovale po mestu in obšegale kolodvor, prirejajoč vedno nove ovacije prihajajočim Sokolom. Med zastopniki Sokolov iz nerešene domovine je prihitel med drugimi v Maribor tudi osiveli dr. Gregorin. Prišli so Sokoli tudi iz daljnega Skoplja, iz Belgrada in Mostarja, kakor tudi iz Banata in Bačke. Zagreb in vsa Hrvatska je častno zastopana in nič manj tudi Slovenija. V petek zvečer je prispel na kolodvor belgrajski vlak, nabito poln Sokolov in sokolic. Občinstvo je zasedlo vse prostore kolodvora in celo streho nad peronom ter prirejalo gostom navdušene ovacije. Sodi se, da je bilo na kolodvoru in po bližnjih cestah nad 30.000 ljudi. Kot zastopnika vlade sta prispela v Maribor ministra Kukovec in Rafajlović ter podpredsednik dr. Ribar kot zastopnik parlamenta. Kot zastopnik prestolonaslednika regenta je določen polkovnik Bogičević. Tudi vojni minister je poslal svojega zastopnika.

Plebiscit na Koroškem.

Vprašanje, ki sedaj najbolj zanima javnost, je plebiscit na Koroškem. Kakor javljajo zadnje vesti, je določen plebiscit za 10. oktobra, in sicer se je dan ljudskega glasovanja odgodil baje pod nemškim pritiskom. Določila o volilni pravici še niso popolnoma dogotovljena. Razburjenst zaradi otvoritve demarkacijske črte se je nekoliko polegla, in Nemci so uvideli, da njihova agitacija ne bo imela velikega uspeha. Odreditev glasovanja bo imela za posledico, da se bo jugoslovensko vojaštvo moralo umakniti iz glasovalnega pasa, kar pa ne bo imelo daljših posledic, kajti za varnost bo skrbelo orožništvo. Tukaj se širijo vesti, da se zbirajo pri Beljaku in daleč gori ob severni meji plebiscitnega ozemlja italijanske čete, kar se doznava z ogorčenjem. Razumljivo je, seveda zanimanje italijanske vlade za izid plebiscita na Koroškem, ker se s tem vprašanjem rešuje tudi del jadranskega vprašanja.

V svrho točnega začrtanja štajerske meje se bodo vršila po sklepu komisije za začrtanje meja direktna pogajanja med avstrijskim in jugoslovenskim odposlanstvom. — Včeraj so **se sestali avstrijski in jugoslovenski zastopniki** k prvi seji.

Vest o sklenitvi zveze med Češkoslovaško, Jugoslavijo in Romunsko

je bila sprejeta z zadoščenjem s strani jugoslovenske javnosti. Nameni te zveze so že znani, in so vse tozadevne tendencijozne vesti, ki bi hotele videti v tej zvezi ne obrambno zvezo proti Madžarski in proti ustanovitvi konfederacije podonavskih držav, temveč obrambno zvezo proti morebitni bodoči ruski nevarnosti, absolutno brez vsake podlage. General Joffre, ki se je ustavil na poti iz Romunske tudi v Belgradu, je tudi sam izjavil, da nima njegov obisk v Belgradu nobenega političnega pomena. Prišel je v Belgrad edino le — kakor je izjavil — da pozdravi svojega tovariša iz mladih let, kralja Petra, in da se pokloni zmagoslavni srbski, sedaj jugoslovenski vojski in njenemu poveljniku Aleksandru. Zanimive pa so njegove izjave o jugoslovenski vojski:

Vaša vojska je krasna — je rekel Joffre — na licih slednjega vojaka sem bral pojmovanje vojaške dolžnosti in discipline. Na prvi pogled se vidi, kako so vojaki in oficirji harmonično vezani v eno celoto! Vaša vojska je prvorazredna vojska!

Glede svojih vtiskov v Jugoslaviji je izjavil: »Prekratko je moje bivanje med vami, da bi mogel dobiti popolen vpogled, ali moj prvi vtis je tale: nova kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencov je bogata zemlja, njeno prebivalstvo je napredno in pridno; prepričan sem, da Vaša zemlja more gledati z največjim zaupanjem v svojo bodočnost.«

Splitska zadeva.

Vprašanje splitskih dogodkov ni še rešeno. Kakor javljajo listi, se je ministrijalna komisija za vnanje stvari bavila s splitskimi, rešikimi, tržaškimi in puljskimi dogodki. Nadaljevanje posredovanja v Rimu zaradi teh dogodkov je bilo prekinjeno vsled vladne krize. Veliko ogorčenje vlada zaradi predrznosti italijanske vlade, ki je po svojem zastopniku Galantiju zahtevala od jugoslovenske vlade zadoščenje zaradi dogodkov v Splitu, ki so jih zakrivili — Italijani sami. Seveda mu je jugoslovenska vlada odgovorila, da se sploh ne spušča v razpravo o tem vprašanju, dokler ne dobi točnega poročila o izidu preiskave, ki jo je vodil ameriški admiral Andrews. Odklonila je celo demisijo predsednika dalmatinske deželne vlade dr. Krstelja, ki jo je bil ta predložil zaradi posebnega svojega razmerja z ameriškim poveljnikom na Jadranu.

Ljudsko glasovanje na Koroškem. Medzavezniška komisija za plebiscit na Koroškem je določila, da se mora vršiti ljudsko glasovanje najkasneje 15. oktobra t. l. Oba prizadeta naroda sta se vrgla v odločilno borbo z vso vnemo. S trepetom pričakuje vsa Jugoslavija, zlasti pa mi Slovenci, izid glasovanja; zakaj od tega plebiscita bo odvisna usoda našega naroda na Koroškem. **Koroška je bila zibel našega naroda,** na Koroškem je cvetela naša narodna kultura, na Koroškem so se ustoličevali pri Gospi sveti domači vojvode in pozneje so morali nemški cesarji ravnotam položiti prisego v slovenskem jeziku. Koroška, ki je bila nekdaj popolnoma slovenska dežela, je danes dejanski po dveh tretjinah nemška. Dve tretjini koroške dežele je mirovna konferenca že definitivno določila Nemški Avstriji. Nemški Avstriji je žrtvovala konferenca tudi vso Ziljsko dolino, ki je najznamenitejši del glede na nošo, stare šege, govorico in popevke. To vejo so mogočneži odsekali od drevesa. Pravtako smo izgubili beljaško okolico, ki je tudi slovenska. Kanalska dolina, povečini slovenska, je 30 km dolga in je definitivno določena Italija. Jugoslaviji so priklopljene sledeče župnije: Ojstrica (730 prebivalcev), Čaneča (550), Spodnji Dravograd (1700), Št. Daniel (530), Guštanj (2150), Prevalje (4120), Možice (1300), Kotlje (830), Črna (3240) ter na Gorenjsko meječe Jezersko (720).

Usoda cone A in B se določi potom glasovanja. Najprej bo glasoval pas A. Ako se prebivalstvo v večini izreče za Jugoslavijo, potem se vrši še glasovanje v pasu B. Ako pa se v pasu A izreče prebivalstvo za Nemško Avstrijo, potem odpade glasovanje v coni A in se oba pasova priklopita Nemški Avstriji. Glasovalnih okrajev je šest in sicer: 1. Lipa; 2. Borovlje; 3. Pliberk; 4. Velikovec; 5. Celovec-mesto; 6. Celovec-okolica. — Kdo sme glasovati? V obeh pasovih sme brez ozira na spol glasovati, kdor zadosti 3 pogojem: 1. dopolnjeni 20. leto dne 1. jan. 1919; 2. stalno bivališče v glasovalni coni dne 1. jan. 1919; 3. rojen v dotičnem pasu ali pa stalno bivanje od 1. jan. 1912 naprej; domovinska pravica istotam. — Odločilna ura se bliža. Trdno smo prepričani, da bo pas A glasoval po večini za Jugoslavijo.

Lokavski.

Poljaki odklonili ruske pogoje za mir

Vojna se bo nadaljevala? — Ruska ofenziva proti Ljubljinu

Vrangelu se bliža konec

Splošni položaj v sedanjem hipu

Najvažnejša vest, ki je prispela tekom včerajšnjega dneva o položaju na rusko-poljskem bojišču, se tiče diplomatske fronte. Glasom te vesti so poljski odposlanci odklonili vse ruske mirovne pogoje. Vsled tega, kakor tudi z druge strani vsled velikih težav, ki jih ima, ne ve se zakaj poljska vlada v občevanju s svojimi odposlanci v Minsku, je delovanje mirovne konference popolnoma zaspalo in prenehalo.

Kakor pa vse kaže, poljska vlada ne misli nikakor nadaljevati pogajanja v Minsku, temveč je predložila sovjetski vladi, naj se pogajanja prenesejo v Rigo, glavno mesto nove letiške države, ki se je ustanovila ob Baltiškem morju na starem ruskem ozemlju po ruski boljševiški revoluciji. Z ozirom na to prizadevanje poljske vlade pa predlaga ruska vlada kako mesto v Estoniji, ki se nahaja na severu od Letiške in ki se je tudi ustanovila po ruski revoluciji. Potemtakem se začenja stara trajna zaradi sedeža pogajanj, in čitatelj se dobro spominja, da je bil diplomatski položaj pred zadnjo rusko ofenzivo proti Poljski javno takšen ter da ni moglo priti do pogajanj samo radi tega, ker se Rusija in Poljska nikjer nista mogli dogovoriti, kam naj se pojdete pogajat.

Zatrdila o miroljubnosti so sicer na dnevnem redu z ene in druge strani. Toda kakor je bilo že rečeno pred par dnevi: Rusija želi mir ali ga pri sedanjem položaju ne sme zaključiti. Rusija lahko prenaša peraze, ne da bi se čutile mase ruskega naroda prizadete, dočim bi ruski narod ne mogel dopeti nobenega ponižanja s poljske strani. To razpoloženje in to psihologijo ruskih mas more sovjetska vlada izkoristiti in izrabiti makari tudi proti svoji volji!

Radi tega je napetost med Rusijo in Poljsko sedaj večja kot kedaj prej od revolucije sem. Da so sovjetski krogi za nadaljevanje vojne in za »maščevanje«, nam izpričuje tudi poročilo, ki ga je dal Kamenev londonskemu tisku in v katerem se izrtrjuje, da je regrupacija ruskih čet že skoraj gotova ter da je ruska vojska zopet pripravljena za protinapad.

Na drugi strani pa je sedaj gotova stvar, da postaja ruski odpor vedno odločnejši. Ne samo to, temveč prehajajo Rusi v protinapad. Tako pri Grajevu in Osowiecu, ki so ju Poljaki zavzeli dne 25. t. m., odkoder pa so ih bili Rusi pregnali ter so morali te dve mesti zopet osvojiti. Najvažnejše gibanje na ruski strani pa je ofenziva konjice generala Budenija, ki je krenil proti Ljubljinu. Njegovo napredovanje se razvija dosedaj zelo uspešno, a vidni namen mu je, da plane v ozadje poljskim armadam, ki so obrnjene proti Rusom počenši od Brest-Litovska do Bjelostoka.

Iz vsega povedanega sledi, da se vojaški položaj Poljske ni bogve kako ogromno izpremenil nasproti Rusiji, dasi se jim ne more oporekati njih uspehov zadnjih dveh tednov in dasi je res, da so bile ruske izgube razmeroma velikanske. Poljska bi bila končno brez skrbi le tedaj, ko bi se razvijala ofenziva generala Vrangela proti severu in severozapadu v oni meri, kakor bi si to želela njegova zaščitnica in zalagateljica — Francija.

Toda po zadnjih vesteh je začelo tudi Vrangelu odzvanjati!

Ruska poročila

LONDON, 30. Listi objavljajo poročilo ruskega odposlanstva v Londonu, v katerem se posnemlje radiobrzojavka iz Moskve, ki trdi, da je regrupacija ruskih čet že skoraj končana ter da je ruska vojska zopet pripravljena za napad. Brzojavka naglaša, da so poljska poročila o velikanskih ruskih izgubah ne samo pretirana, temveč tu pa tam naravnost izmišljena. Rusi napadajo in napredujejo pri Bjelostoku in Brest-Litovsku.

Na jugu proti Vrangelu je začela rdeča vojska splošno ofenzivo, ki se zelo uspešno nadaljuje. Vrangelove čete se naglo umikajo proti krimskemu polotoku. Ravno tako je položaj ruskih čet izvrsten tudi na Kavkazu.

Glasom vesti, ki so jih dobili listi iz Varšave, je bil general Tugačevski odstavljen, a na njegovo mesto da pride Trocki, kot vrhovni poveljnik ruskih armad. Sovjetska vlada je ukazala mobilizacijo 600.000 mož, ki bo gotova v treh tednih.

LONDON, 30. Neka čičerinova radiobrzojavka, poslana Kamenevu, pravi: Naš zmagovit pohod proti generalu Vrangelu se nadaljuje na vsej Krimski fronti. General Vrangel se umika proti notranjosti Krima in njegov položaj postaja kritičen. Čete, ki so bile izkrcane na polotoku Taman, bodo kmalu obkoljene. O ostankih Vrangelove vojske ne bo v kratkih dnevih nobenega sledu več. V Kubanskem predelu je naš ploožaj zelo trden. Sunek, ki ga je poizkusil general Vrangel, je propadel. Vse vesti o zavzetju Novorosijska in Ekaterinodara so izmišljene.

Neka druga radiobrzojavka iz Moskve pravi, da so zavzeli Rusi pri Brest-Litovsku nekoliko krajev 6 vrst vzhodno od tega mesta.

Poljska poročila

VARŠAVA, 28. Glasom zadnjih vesti s fronte je položaj ta-le: Na severu se nahajata en del 3. konjiškega kora in en del rdeče armade še vedno zapadno od Kolna, skušajoč si odpreti pot proti vzhodu. Pri Mlavi so poljske čete ujele 3000 mož in 3 tope. Poljske armade so zopet zavzele Osowiec in Grajevo in nadaljujejo napredovanje proti vzhodu h Koryzynu, Sokolki, Gorodoku, Vlanarevki, Kamilick Sitosku in proti Kobrinu. V tem predelu so ujeli Poljaki 1200 mož, od katerih pripadajo nekateri svežim četam. Zaplenili so tudi 24 topov in 14 strojnic. Na jugu v lvovskem predelu so Poljaki dosegli Kramec in zasedli Przvemscani.

VARŠAVA, 28. Poročilo glavnega štaba z dne 27. t. m. pravi: Na severni fronti je položaj neizpremenjen. Na srednji fronti znaša naš plen od 26. avgusta ob pruski meji 4 tope, 30 strojnic in mnogo vojnega materijala. Prehitevši napad, ki ga je nameroval sovražnik za dan 26 avgusta proti Brzescu, so začeli neki oddelki tretje divizije odločen napad ter so presenetili znatno boljševiško kolono z ognjem od blizu, ravno ko so vojaki stopali iz vlaka na postaji Zabinka. Kolona je imela velike izgube, a mi smo ujeli 650 mož, 11 častnikov in dva štabna častnika. Poveljnik 57. sovjetske divizije in načelnik njegovega štaba sta padla v boju. Na južni fronti vzhodno od Lvova se bije huda bitka. Bila je posebno srdita 26. avgusta pri Uziedziłowu. V odseku Bobrka in Skirz smo odbili nekolikokrat srditi napadov. Neki oddelki 6. pehotne divizije so uničili 27. polk sovjetske pehote ter so ujeli črez 120 mož. Ob Dnjestru je položaj neizpremenjen.

Ruska ofenziva proti Ljubljinu

VARŠAVA, 29. Blizu romunske meje so prekoračile ukrajinske čete Dnjester in so zasedle mostobran pri Knopiecu. Sovjetske edinice na severni fronti so dobile 2 divizije nove pomoči in se zbirajo na fronti Grodno—Volkovisk—Slonim. Konjenica generala Budenija, ki je bila zbrana pri Sokalu, je dobila naredbo, naj koraka proti Lublinu ter je začela napad. Zasedla je Tiskowce. Budenijeva konjica nadaljuje svoje napredovanje proti Zamoscu.

Ruske izgube po poljskih računih

VARŠAVA, 27. Poljska uradna poročila pravijo, da so bile ruske izgube v veliki bitki pri Varšavi do danes takšne-le: Ujetih 107.000; mrtvih in težko ranjenih 50.000, interniranih v Vzhodni Prusiji 30.000 — skupaj 187.000 mož izven borbe. Sovjetski oddelki, ki so zašli črez prusko mejo, zapuščajo ponoči Vzhodno Prusijo in se pridružujejo drugim sovjetskim četam. Iznenadno odpotovanje zavezniških nadzorovalnih misij iz Königsberga je baje v zvezi s tem dejstvom.

Poljaki odklonili ruske pogoje

VARŠAVA, 30. Iz zadnjih vesti, ki jih je prejela poljska vlada od svojega mirovnega odposlanstva

v Minsku, izhaja, da je delo v Minsku popolnoma onemogočeno vsled tega, ker je poljskemu odposlanstvu nemogoče občevati z Varšavo, ker je radiobrzojavna zveza prekinjena. Predsednik odposlanstva je bil pozvan v Brest-Litovsk, da se posvetuje s poljskim ministrom za zunanje stvari, ki je odpotoval včeraj iz Varšave. Na drugi strani pa je poljsko odposlanstvo odklonilo ruske pogoje. Poljska vlada je predložila sovjetski vladi, naj se sedež konference prenese v Rigo.

Izjava poljske delegacije v Minsku

VARŠAVA, 27. Izjava predsednika poljske mirovne delegacije v Minsku, pečkuna Dombskega, je bila prečitana v Minsku dne 19. avgusta, a sporočena je bila v Varšavo (via Moskva) komaj 25. V izjavi se obrazlagajo smernice poljske vlade tekom cele vojne in se naglašajo njeni miroljubni nameni, temelječi na narodnostnem načelu, kar je Poljska dokazala s svojim zadržanjem glede Vilne in Dvinska. Bistveni pogoji za Poljsko ste njena neodvisnost in celotnost brez vmešavanja tujcev v njene notranje zadeve. Dombski je za tem izrazil željo, da bo sovjetsko odposlanstvo razumelo utemeljenost teh načel in da bodo pogajanja privedla do trajnega pravičnega in demokratičnega miru.

Weygand odpotoval radi nesporazuma s poljskim poveljništvom?

PARIZ, 28. Neki poročilo poljske legacije pravi: Po nekih virih so se pojavile vesti, po katerih bi se dalo sklepati, da je general Weygand zapustil Varšavo radi nekega nesporazuma s poljskim vrhovnim poveljništvom. Poljska legacija v Parizu, sporazumno z glavnim štabom maršala Focha, zanika te neresnične vesti.

Weygandovo pismo Pilsudskemu.

VARŠAVA, 27. General Weygand je poslal načelniku glavnega štaba, maršalu Pilsudskemu poslovilno pismo, v katerem obžaluje, da se ni mogel osebno posloviti od njega, ker je odsoten radi tega, ker da je radi preganjanja povračnika zelo daleč od glavnega mesta. Zahvaljuje se za svetlijo za hrabrost, ki bi mu bi bila še bolj mila, ko bi jo bil dobil iz rok vrhovnega poveljnika poljske vojske.

Poljski protesti proti nepopolni nemški nevtralnosti

VARŠAVA, 27. Poljske oblasti trdijo, da se vrši razoroženje boljševiških oddelkov, ki so prebežali v Vzhodno Prusijo, le navidezno. — Nadzorovanje medzavezniške komisije je povsem nezadostno, ker ovirajo nemške vlasti v Vzhodni Prusiji nadzorovanje s pretvezno internacijo beguncev. Mesto jih internirati pa jih pošiljajo proti meji Litve, ki je, kakor znano, v zvezi z boljševiki. Javno mnenje zahteva neodložne medzavezniške ukrepe v Vzhodni Prusiji in Litvi.

Proglas generala Hallerja poljskim četam.

VARŠAVA, 29. General Haller je naslovil na severno armado proglas, v katerem ugotavlja, da se je velika bitka proti barbarskemu navalilcu, ki je bila začeta pri Varšavi, končala s popolno zmago poljskih armad. Bodočnost poljskega naroda je rešena. General Haller izraža svojo hvaležnost poljskemu vojaku, ki živi in se bori za slavo domovine. Prebivalstvo in oblastvo v Krakovu ste priredili generalu Weygandu, ki je na poti v Pariz, navdušen sprejem.

Nemčija se boji ruskih internirancev

VARŠAVA, 30. Nemška vlada je sporočila poljski vladi, da je prekoračilo črez 70.000 Rusov nemško mejo in da so bili internirani. Videč da je nevarno pustiti ob meji takšno ognjišče boljševiške propagande, prosi nemška vlada pooblaščenje, da jih lahko prepelje črez poljsko ozemlje v notranjost Nemčije.

Ruska ofenziva v Perziji

LONDON, 28. Vojno ministrstvo objavja brzojavko, katera pravi, da so se dogodili spopadi v okraju Muntafik. Znatno sovražno gibanje se je pojavilo blizu Hillali. Ena kočena 34. brigade se je srečala z nekoliko močno hujno južno od mesta. Tolpa je bila odbita proti Evfratu. Na severovzhodu so boljševiške moči zasedle nekoliko položajev 8 milj od Enzeli. Podpirani od njihove flote so odbili in napadli perzijske kozake. Rideči so dobili pomoč iz Baku. Predvzeli so ofenzivo in so odbili kozake proti Raču. Perzijski kozaki so imeli velike izgube.

Po izgredih v Gornji Šleziji

Sporazum poljskih delavcev z zavezniško komisijo. — Konec stavke

VARŠAVA, 27. Listom poročajo iz Gornje Šlezije, da so kraji Kattowitz, Byton, Potoczyn, Tarnagora, Zabzze, Liwnice, Rybnek in Lubriniec v poljskih rokah. Poljaki so začeli razorožati policijo v okrajih Welkie, Strzelec, Koze, Olekowo, Raciborz. Pogajanja z dne 24. avgusta, ki jih je začela deputacija poljskih delavcev z medzavezniško komisijo, so se končala povoljno za Poljake. Medzavezniška komisija je izjavila, da bo policija odpravljena v najkrajšem času, da bodo izgnani vsi privandrani tujci iz zadnjega leta. Vsled tega dogovora so izdale poljske delavske organizacije proglas do delavcev, pozivajoč jih, naj se zopet lotijo delati.

VARŠAVA, 29. Iz Gornje Šlezije poročajo z dne 25. t. m.: Odstranitev policije se je začela. Po zagotovilu medzavezniške komisije bo policija odpravljena v teku tega meseca po vsej Gornji Šleziji.

BEROLIN, 28. »Vorwärtsu« poročajo iz Beuthena: Zaslugom posredovanja medzavezniških čet je bil mir v vzhodnem delu Gornje Šlezije zopet vzpostavljen. Okoli 80% rudarjev se je včeraj zopet povrnilo na delo.

Nemški protesti proti poljskim nasiljem

BEROLIN, 29. Wolffova agencija pravi: Prebivalci Gornje Šlezije, ki se nahajajo v Berolinu, so imeli v Lustgartenu protestni shod proti poljskim nasiljem v Gornji Šleziji. Na shodu, katerega se je udeležilo črez 50.000 oseb, je bila enoglasno sprejeta resolucija, ki pravi med drugim: Prebivalstvo Gornje Šlezije meni, da gre francoska posadka, bodisi odkrito, bodisi prikrito, na roko prizadevanju Poljakov, da bi se povrnili v Gornjo Šlezijo. Radi tega mislimo, da je vzpostavitev miru in svobodna izrazitev ljudske volje v Gornji Šleziji nemogoča, dokler ne pride na mesto francoske posadke vojaštvo kake druge države. Vse delavske in uradniške zveze v Nemčiji so poslale tovarišem vsega sveta radiobrzojavke, v katerih jim razlagajo žalosten položaj svojih bratov v Gornji Šleziji, prosec jih naj jim pomagajo. Demonstracija, ki je bila veličastna, se je vršila brez neredov.

Napad italijanskih čet na Bakar?

MILAN, 29. Tukajšnji »L'Avanti!« prinaša pismo s Sušaka, v katerem mu poročajo, da se za dan 12. septembra pripravljajo na Reki poleg proglasitve »neodvisne« države »di Carnaro« nova junaška podjetja. Na predavanju 73. pešpolka na Sušaku je neki stotnik rekel sledeče:

»Smo na hrvaški (!) zemlji, v krajih naših sovražnikov, ki bi nas radi ubili, prebodli in vrgli v morje; toda mi smo močni in ostanemo, ker nam je tako... všeč (torej ne zato, ker tako zahteva »pravica« in »varnost« Italije. Op. ured.). Dne 12. septembra zasedejo (D'Annunzijevi) arditi **premirno črto** skupno z regularnimi četami. Vi jim dovolite prehod: če bi vas arditi kaj vprašali, dajte jim! Koncem konca smo vsi za isto stvar proti skupnemu sovražniku. Pustite reškim četam prehod: čevljar naj nadalje tolče svoje podplate, brivec naj striže lase, godba naj se še nadalje vežba za »kraljevsko koračnico«, ki jo bomo igrali, **če se nam posreči priti v Bakar.** Dá, kajti, če je le mogoče, zasedemo Bakar in jaz pojdem prvi in tudi sam; seveda, kdor ima kaj soli in korajže, mi bo sledil.«

»Avantijev« dopisnik s Sušaka pripominja k temu govoru znorelega kapitana, ki mu ni še dovolj krvi, ki se je pretakala pet let v svetovni vojni:

»Stotnik-predavatelj je v neprestani zvezi z reškim militaričnim elementom. To vzbuja dvom na tem, da je prišlo res do dogovora. Toda v Bakru so oboroženi Jugosloveni. Za ta lepi sprehod si bo treba odpreti vrata s silo. In če se posreči, pritegniti v to aventuro regularno vojsko, kdo ve, kaj se vse lahko zgodi...! Komur gre, naj odpre oči!«

S tem podjetjem misli torej D'Annunzio začeti novo dobo za mučeniško Reko. Če zgorajšnja vest odgovarja resnici, ali če v zadnjem hipu ne sreča teh ljudi pamet, se je v resnici bati usodepolnih posledic. Ali res ni v Italiji moža, ki bi z železno roko pometel to svojat, ki na hrvaški zemlji (kakor je rekel oni stotnik) gospodari z neomejeno oblastjo v največjo škodo Italije same?!

Spopadi na Reki

REKA. 30. Vsled bližnje proglasitve nove reške republike je mesto silno vznemirjeno. Na Dantijevem trgu je prišlo do spopada med meščani in legijonarji, ki so se prepirali radi oblike nove države. Vzrok temu je v različnem umevanju nove ustavne oblike. Med tem, ko se Rečani proti republiki po D'Annunzijevem kopitu, hočejo legijonarji živeti še nadalje brezplodno in brezdelno življenje kot doslej in proglasiti Gabrijela za predsednika reške države.

Zborovanja za sovjetsko Rusijo v Italiji. — Krvavi izgredi v Firencah

FIRENCE, 30. Kakor po vseh italijanskih mestih, tako se je vršilo tudi tukaj včeraj zborovanje v znak simpatije za sovjetsko Rusijo in protesta proti italijanski vladi, ki je še ni priznala. Medtem ko so se zborovanja po drugih mestih dokončala po dosedanjih vesteh z majhnimi izjemami mirno, je prišlo tukaj do krvavih izgredov. Tri osebe, med temi en policijski komisar, so bile ubite in veliko ranjenih. Danes je bila proglašena splošna stavka, kateri so se pridružili tudi črkostavci, tako da listi ne bodo izšli.

Mustafa Kemal proti bandam

CARIGRAD, 29. Iz Smirne poročajo, da je Kemalova vojska začela strogo postopati proti načelnikom nepravilnih band. Znani poglavar neke takšne bande Domirei Effè je bil ubit in ustreljen. Ravno tako tudi nekoliko drugih poglavarjev. Namen temu postopanju je ta, da bi se Kemalova vojska očistila roparskih band, ker se hoče sama boriti proti grškim udrtnikom.

Med Grki in Turki v Mali Aziji

CARIGRAD, 29. Boji med Grki in Turki v Mali Aziji se nadaljujejo posebno v okraju Demirgi Kien. Mesto so Turki zopet zavzeli. Grki pričakujejo ojačenja iz Trakije.

Domače vesti

Sanje... Člani društva »Touring Club Italiano« so priredili romanje na goro sv. Mihaela, napojeno s potoki krvi, da proslavijo spomin tam padlih italijanskih bojevnikov. Lepa namera, plemenit namen. Proslavljanje mrtvih, ki so žrtvovali življenje za domovino, ni le znak zvestobe do svojega naroda, ampak je tudi zapoved človeškega čutstvovanja. V proslavnem govoru pesnika g. Bertacchija pa je odstavek, ki zanima še posebej nas Jugoslovene na zasedenem ozemlju. »Piccolo« označa ta odstavek z nadpisom: »Superijorna humanost Italije.« Naslovljen je posebno na nas. Bertacchi je govoril: »Besedo bi izpregovoril drugim novim bratom, druge krvi in drugega jezika, ki nam jih je zmaga priključila v načrtu, ki pomešuje plemena. In na to nam opisuje sledeče svoje sanje: »Videl sem, gori po soški dolini, oči, kakor da so v prognanstvu, plavolase obraze Slavije; čul sem odklanjajoče glasove, nasprotne sladkemu narečju »del si«, in uganil sem trdovratno nevoljo na zaprtih in trdih obrazih. **Kaki bodo ti naši novi sodržavljani?!** Nekega dne, ko je še vihrala vojna, sem poslušajoč ob sredniji Soči pevanje slovenskih žensk — vstopil v neko cerkev in sem sanjal neke svoje sanje. **Videl sem njihovo sestro, došlo s Črnegore v Italijo,** kako je vstopila med malo množico, molila ž njo, zapustila cerkev ž njo, bila tolmačica od srca do srca med dvema zbližanima, a ločenima plemenoma... Ali, bile so le sanje, morda preplemenite, ki se ob dotiku razbijajo kot kristal ob kruti resničnosti... Vendar je dobro, da sem sanjal te sanje, kot znak in napovedalca tega italijanskega človekoljubja, **ki ne rabi in ne bo rabila sile razen, ko se brani, in ki bo preizkušala vse poti, da pride do src novih gostov; vendar pa budno proti vsakemu nasilju, ali zavratnosti od strani tistih, ki ne bi hoteli razumeti.«** — Tako je — sanjal pesnik Bertacchi na gori sv. Mihaela. Sanjal je o nas Jugoslovenih, ki da smo jim novi »bratje«, novi »sodržavljani«! Samo da ne moremo prav razumeti, kako da nas je obenem označal za »goste«?! Saj državljan ni gost, ampak je domačin! Pojma »državljan« in »gost« se ne krijeta. Morda pa je hotel le opozoriti, da državljanu gredo **pravice,** gostu pa le dobro in usmiljeno srce domačina! S takimi perspektivami, velespoštovani gospod Bertacchi, ne bo lahko najti poti »do src« in se ne zvedre »trdi obrazi«, ki ste jih videli tam gori ob Soči! Verujte, da bi bile vaše krasne, celo nekoliko —prepoetične besede — prepoetične, ko treba govoriti o trdi in neprijetni realnosti — vse drugače učinkovale, ko bi bili manje govorili o človekoljubju in dobrotnosti, in nekoliko več o **pravicah** »novih državljanov« »druge krvi in drugega jezika«! Ni drugače; na tem ne more nič izpremeniti tudi »sestra, došla s Črnegore«. Ali, oproščeno vam bodi :sanjali sete in sanje so privilej pesnikov! Ali, ob vsej »poetični licenciji« ste priznali eno veliko neodpravljivo resnico: da živi na tem ozemlju slovenski rod! Ali so vas čuli poslušalci, ali so vas razumeli?! Bog ve, kake obraze so delali pri tem?

Zborovanje za priznanje sovjetske Rusije. V nedeljo zjutraj se je vršilo na trgu Donadoni zborovanje, sklicano od vodstva socijalistične stranke, v svrho poudarjanja proletarske zahteve, da naj italijanska vlada izpolni svoje obljube, to je: prizna rusko sovjetsko vlado in vzpostavi ž njo redne odnošaje. Na zborovanju, ki je bilo zelo številno obiskano, so govorili razni govorniki: Poslanec v italijanski zbornici Alessandri je pozival delavstvo, naj se pripravi na višek solidarnosti s sovjetsko Rusijo: proglasitev italijanske komunistične republike. Ravnatelj »Lavoratora «je govoril o razmerah v zasedenem ozemlju in o nasilnostih »bojevniške zveze«. Tuntar je napadal pristaše druge internacijonale in proslavljal zavednost italijanskih socijalistov. Malatesta je pozdravil zborovalce v imenu »Delavske zbornice«. Zavračal je očitanje, češ zakaj socijalisti, ki so proti vsaki vojni, vendar simpatizirajo z rusko vojno, poudarjajoč, da so socijalisti samo proti buržuazijskim vojnam, ker se zavedajo, da se bodo morali socijalisti sami trdno boriti za dosego svojih ciljev. Zborovalce so pozdravili zastopnik dijakov-socijalistov, zastopnik železničarske zveze in zastopnik anarhistične skupine. Govornikom so zborovalci burno odobravali. Zborovanja se je udeležilo tudi veliko število slovenskih delavcev, ki so hoteli pokazati svoje simpatije za sovjetsko Rusijo, toda... slovenski ni govoril noben govornik. Zborovalci so se po pzdravu sdr. Juraga mirno razšli. Le na Garibaldijevem trgu je prišlo do incidenta z redarji, ki so razgnali skupino zborovalcev in jo ločili od skupine fašistov, kateri so razgrajali na drugi strani trga. Redarji so aretirali nekoliko oseb, ki pa so jih morali izpustiti. Socijalistični voditelji so morali posredovati pri redarjih in miriti množico, da ni prišlo do hujšega. Oblasti so bile ukrenile stroge varnostne mere in pokazale, da znajo in morejo vzdržati red..., če hočejo.

Telefonske gospice se menda ne zavedajo svoje dolžnosti v službi, in mislijo, da so abonenti tako neumni, da ne poznajo ustroja aparata. Včeraj dne 30. 8. od 9-11 se je neka gospica, ki ima na centrali št. 21-01, igrala s tem, da je vedno zvonila, in pa nikdar hotela spojiti, da bi bilo možno govoriti. Če pa sem jaz odprl aparat in hotel klicati se je oglasila s svojim osornim »pronti« a potem zopet takoj zaprla. Ko sem klical in zahteval, da naj me spoji s »Capo-ufficio« ali pa s št. 19-79 »ufficio-ispezione« je vedno takoj zaprla. Nato pa me je klicala neka ital. stranka in je telefon kar na enkrat funkcijoniral! Mislimo, da naše lire ravno toliko plačajo kakor — naših sosedov. Tako postopanje ni na čast telefonski upravi —! Tako zlobno nagajanje ima lahko zle posledice — menda tudi za dotično telefonistinjo, ki naj nikdar ne misli, da bo z nami delala kar bo hotela! — Telefonski abonent.

Ni dano vsem! Prejeli smo: Ko smo začeli hoditi v ljudsko šolo, smo takoj opazili razliko med duševno sposobnostjo številnih učencev. Eni so se kaj lahko učili; drugi z naoprom, med tem, ko so nekateri na zvršetku šolskega leta ostali ravno tako nevedni — kakor so bili, ko so nastopili šolski pouk! Nekateri so se torej naučili mnogo, drugi manje — tretji pa nič! Kakor v šoli, tako je pri rokodelstvih. In kakor je pri vsem in povsod — tako je tudi pri narodih. Vzemimo za primer Lahe. Oni oziroma njih predniki so grozno trpeli pod tujim jarmom. Morili, zapirali preganjali so jih, ker so ljubili svoj narod in ker so delovali za narodovo blagostanje in njegovo osvoboditev. Tuji gospodarji so jih razdvajali na vse možne umetne načine, ker so se bali ujedinjene Italije. Na tisoče in tisoče je bilo žrtev — mučenikov. Dolgo je trajal boj med sinovi laške zemlje in onimi tujci, ki (lakomni tuje zemlje) niso poznali usmiljenja do so se združili in osamosvojili. Človek bi mislil, da so si sinovi prednikov junakov in narodnih mučenikov zapomnili vsaj del grozot, muk in trpljenja svojih prednikov in da bodo, ako prilika nanese, uvaževali to napram sosednjim narodom. Varal bi se, kajti, kakor vidimo, se laški sinovi niso ničesar naučili iz svoje lastne zgodovine. N! dano vsem, da bi se kaj naučili! Gorje pa onim, ki so tako nesrečni, da se ne morejo ali nočejo učiti. Pokojna Avstrija je v svojem imperijalizmu zasedla velik del sedenje Italije. Grozno je bilo njeno postopanje neapram »upornikom«, ali eno je vendar puščala narodu: njegov jezik. Uradništvo je moralo občevati z ljudstvom v domačem laškem jeziku. In kako je danes pri nas?! Tu te zalezujejo po javnih lokalih, na ulici in celo v zasebnih uradih, kakor, da je zločin, če Slovenec govori svoj jezik!!! Ne, niti zagrizeni Germani se niso povspeli do take stopnje nekulture. Torej naučili se niso nič, pač pa pozabili so še ono, kar so, ali bi vsaj morali znati! Ni dano!

Splošna stavka v Tržiču se nadaljuje kompaktno. Tudi v Gradežu je bila proglašena splošna stavka v znak solidarnosti s tržiškimi delavci.

Glasbena Matica. Danes ob 19 odborova seja.

Uradne vesti

Cena denaturiranega špirita. Tukajšnji civilni komisarijat poroča: Ker je italijanski konsorcij izdelovalcev špirita v Rimu zvišal ceno hektolitru denaturiranega špirita na 725 lir, je določena cena za prodajo na drobno na Primorskem na 8 lir liter.

Prodaja državnega blaga za obleke. Mestni magistrat javlja: Prodaja nove pošiljatve državnega blaga za obleke po trgovinah primorske zadružne zveze (ul. S. Giovanni 5) in delavskih zadrug (ul. della Raffineria 3) se začne v sredo 1. septembra 1920 v sledečem redu po številkah kupnih bonov: V sredo 1. septembra 1920 boni od št. 1-1000, 2. od 1001-1300, 3. od 1301-1700; 4. 1701-2100, 6. 2101-2500, 7. 2501-3000, 9. 3001-3300, 10. septembra od 3301-3600. Po prodajalnicah delavskih zadrug bodo lahko kupovali državno blago člani zveze in tudi osebe, ki so na podlagi živilske izkaznice vpisane v eno sledečih prodajalnic delavske zadruge: št. 1. ul. Riccardo Pitteri št. 8, št. 2. trg Rosario, št. 3. ul. Roma 28, št. 4. Piazza Scorcola 4, št. 6. ul. Acquedotto 38, št. 7. ul. Giorgio Vasari 19, št. 8. ul. Ghirlandaio 20, št. 12. ul. Istria 14, št. 13. Sv. M. M. sp. Pol. 710, št. 14. Vrdela-Sv. Ivan Pol. 1049, št. 15. ul. Montorsino-Rojan 13, št. 17. ul. della Raffineria 4, št. 18. trg G. B. Vico 2, št. 19. ul. dell'Orologio 6, št. 20. ul. Corti 26, št. 23. ul. Foscolo 29. — Vse druge osebe, ki imajo kupne bone, naj se obrnejo v prodajalnici primorske zadružne zveze.

Iz tržaškega življenja

Trije ptički. 34 letni »trgovec« Alfredo Speranza, stanujoč na trgu Izola št. 13 se je v družbi s 23 Osvaldom Patico in še enim neznancem predstavil tukajšnjemu trgovcu gosp. Filipu Sala iz Verone in mu ponudil svoje posredovanje za nakup večjega števila volnenih plaht, katere naj bi prodala vojaška uprava. Prodaja bi se imela izvršiti pod jako ugodnimi pogoji. Na dolgo in široko so posredovalci dokazovali gosp. Saliju velikanski dobiček te kupčije, ter dodali, da je nujno potrebno vplačati vojaški upravi takoj kaparo 8000 lir in si na ta način zagotoviti kupčijo. O dobri kupčiji so trije ptički natvezali gosp. Saliju še marsikatero prepričevalno besedo ter ga slednjič pripravili na to, da jim je izročil potrebni denar. Speranza je izročil gosp. Saliju pobotnico in trije ptički so... odleteli. Omenjeno svoto 8000 lir so si bratski razdelili in začeli ž njo veselo življenje, prepustivši gosp. Salija v upanju na plahte. Vsaka stvar ima svoj konec. Tudi teh osem tisočev v žepu posredovalcev je bilo vedno manj. Prisiljeni so bili misliti na kako novo kupčijo. Videč, da se jim je bila stvar s plahtami tako izborno posrečila, so sklenili ostati na tem polju. Nekega lepega dne so poslali isto ponudbo pismeno znanemu trgovcu gosp. Rihardu Cozziju v Verono ter dostavili pripombo, naj takoj pošlje 6000 lir katere so potrebne v predplačilo za plahte. Cozzi je kupčiji malo zaupal in je brzojavno odgovoril, da pride v soboto sam v Trst. In res je prišel. Ker pa se mu ni posrečilo takoj najti Speranzija in sodrugov, se je obrnil k prijatelju Saliju in mu zaupal namen svojega prihoda v Trst. Sali se je zelo čudil. Na podlagi sklenjenega dogovora so bile pač plahte njegove, in stavil si je venomer vprašanje, kako je mogoče, da Speranza posreduje za to blago istočasno pri tretji osebi. Vzbudil se mu je sum, da je najbrže opeharjen. Svojemu sodrugu iz Verone je povedal, da je dal za te plahte že on 8000 lir na račun. Gosp. Cozzi ni sicer nič rekel (njegovih 6000 lir je imel, hvala Bogu, še vedno v žepu), ali razumela sta se in oba začela iskati nepridiprave po mestu. Včeraj zjutraj se jim je posrečilo najti te vzorne posredovalce na trgu »Vittorio Veneto«. Opozorili so stražnike, kateri so aretirali — toda samo dva. Tretjemu se je posrečilo zbežati.

Pretep med fašisti in socijalisti. V nedeljo okrog polnoči je v gostilni v ulici Felice Venezian št. 10 neki socijalist raztrgal majhen oglas fašistov. Ti poslednji so se čutili užaljene radi tega in so planili na socijalista. Nasatl je hud pretep in kričanje kateremu so napravili konec redarji. Neznatno ranjenih je bilo več oseb. Težje ranjen pa je bil fašist Ernest Castro, 19 let star, stanujoč v ulici Felice Venezian št. 16. Udaril ga je namreč nekdo s stolico po glavi.

Poizkušen samomor umetnice. Vsled nesrečne ljubezni si je hotela 21 letna igralka Eta Angelini, stanujoča v hotelu »Metropole«, končati svoje življenje. V ta namen je pogoltnila malo množino kokaine. Hotelsko osobje je stvar zapazilo in nesli so jo na rešilno postajo. Zdravnik je nesrečni igralki »ožehtal« želodec in jo na ta način spravil iz nevarnosti, nakar se je vrnila v svoj hotel.

Napadi na zapore. V nedeljo zvečer se je baje plazilo nekaj zlikovcev okrog kaznilnice v ul. Coroneo. Vedli so se tako sumljivo, da je bila vojaška straža prisiljena streljati. Streli straže so prebudili vso okolico in tudi kaznjence v zaporih, kateri so pričeli kričati — veseleč se tega streljanja. Napadalci so jo odkurili. To streljanje se ponavlja skoro vsak večer, ne da bi mogla policija to preprečiti, tem manj pa ugotoviti, ali gre res za kak napad, ali pa za kake »prikazni«, ki jih vidijo ponoči vojaki na straži.

Po pomoti se zastrupila. V mestno bolnišnico so včeraj prenesli neko 50 letno Frančiško Birgel, stanujočo v ulici Lorenzo Berenini št. 8. Izpila je namreč po pomoti nekoliko karbolne kiseline. Njeno stanje ni nevarno.

Nesreča z motorjem. Včeraj popoldne je inženir Zoltan Trozi v družbi nekega mehanika poizkušal trokolesni motor. Vozila sta prenaglo in na ovinku ulice se je vozilo vsled neke hibe preobrnilo. Inženir Zoltan je padel pod stroj in se močno ranil na hrbtu, med tem ko je mehanik še pravočasno odskočil. Ranjenca so s kočijo odpeljali na rešilno postajo.

Dopisi

Iz Trnovega. 1. Že spet so v Il. Bistrici zaplenili par **skritih** slovenskih zastav. In... domovina je rešena! Ali spada tudi to k dvatisočletni kulturi?! 2. Dne 24. 8. zvečer ob 9 je neki vojak, vozeč se skozi vas Harije brez vsakega povoda ustrelil z revolverjem na sredi vasi med zbrana dekleta. Samo sreča je bila, da je kroglja žvignila nekemu dekletu mimo glave in ne v glavo. Priče na razpolago! Mi nekulturni ljudje smo mnenja, da otroci ne smejo dobiti revolverjev v roke, pa naj so tudi — vojaki. 3. Vojna se je začela v naši dolini! Ofenziva na — češplje. In mrtvih je veliko, le verjemite; pa ne vojakov! (pač pa vej in češpelj.) In to grdo nekulturno slovensko ljudstvo se še upa jeziti. 4. Insultacije mirnih ljudi so na dnevnem redu.

Mari je to zločin, če se človek v nedeljo malo pozabava? Dela je mnogo ves teden in nedeljo smo določili za počitek in zabavo. Gremo v krčmo in rečemo kakšno. Pa prihaja med nas slučajno vesel fant s harmoniko in zagodi. Ta naroden inštrument vabi k plesu. Toda — komaj da smo se zavrteli trikrat, že se prikazuje na vratih **oko pravice?!** Jezen vstopa človek — carinski uslužbenec — ki je oborožen s puško in strahom. Zahteva, naj mu pokaženo dovoljenje za ples; ker pa tega ni (in ker se je le mimogrede plesalo) jemlje notes in piše vse — razbojnike. In potem? Ne vem kaj je potem! Tako se je zgodilo neko nedeljo v vasi z imenom Kopriva. Vprašamo: 1. Po katerem paragrafu se ne sme v nedeljo malo pozabavati? 2. V kakšno kategorijo hudodelstev spada to? 3. Kje se dobe paragrafi, v katerih so zapravljati ti dve vprašanji? — Vasovalec.

Glede aretacije župnika Jankota Maierhoferja s Planine (»Edinost« 25. avg. t. l. št. 170.) je popraviti v toliko, da se pri streljanju sploh ni rabil smodnik, temveč le nekake **papirnate** bombe, ki jih rabijo tudi otroci pri svojih igrah brez vsake nevarnosti, in o čemer so se lahko prepričali gg. karabinjerji, ko se je pred nje vsul cel kup papirja. Grom je bil velik, toda učinek smešen, kakor je sploh aretacija župnika zelo smešna. Seveda — bil je zaveden Slovan!

Borzna poročila.

Trst, 30. avgusta 1920.

Jadranska banka	490
Cosulich	533
Dalmatia	365
Gerolimich	1902.50
Libera Triestina	720
Lloyd	2115
Lussino	2300
Martinolich	360
Oceania	488
Premuda	565
Tripcovich	570
Ampelea	625
Cement Dalmatia	330
Cement Spalato	430
Krka	515
Čistilnica riža	250

Trst, 30. avgusta 1920.

Neprepečatene krone	8.— 8.50
avstrijsko-nemške rone	8.40— 8.75
čehoslovaške krone	36.— 36.37
dinarji	78.— 82.—
leji	47.25— 47.75
marke	43.50— 44.50
dolarji	21.20— 21.40
švicarski franki	350.— 355.—
francoski franki	149.— 150.50
angleški funti, papirnati	76.75— 77.—
angleški funti, zlati	98.— 100.—
rublji	26.— 27.—
napoleoni	79.— 81.—
rublji	26.— 28.—
napoleoni	78.— 80.—

Za tiskovni sklad „Edinosti"

Kolaško omizje L 60, Kutin Fran, Postojna L 5, Dva konkurenta iz Št. Petra L 25, Vekoslav Hribški L 5, Komar Ivan, Log L 5, Pregarc Andrej, Log L 5, Mahnič Anton L 25, Občinsko starešinstvo mesto venca na grob pok. Antona Lokar L 115. Do sedaj izkazanih L 6975, 65. V današnjem izkazu L 245; **skupaj L 7220'65.**

DAROVI

— **Za pogorelce »Narodnega doma«:** Dva konkurenta iz Sv. Petra L 25, Mahnič Anton L 25. Do sedaj izkazanih L 4590'65. V današnjem izkazu L 50; **skupaj L 4640'65.**

— **Za pipčarje:** Čarga L 10, vipavska kukovca L 2, Drejček iz Rihmeberka L 1; skupaj L 13. Denar hrani uprava.

Jugoslovani, zbirajte pridno za Tiskovni sklad „Edinosti"!

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo plača polovično ceno.

19 LETNA DEKLICA, zmožna slovenskega, italijanskega in nekoliko nemškega jezika, želi službo v trgovini; je tudi šivilja. Ponudbe pod »Zvonimira«, villa Quitta, Opatija. 196

UGODNA PRILIKA! Poročne sobe od L 2200 naprej, z mramorjem in ogledali; umivalniki, vzmeti in žimnice se prodajo ul. Scalinata 2, prtličje. 197

POROČNA SOBA, hrastova, svetla, nova, masivna; umivalnik, majhen divan in dva naslonjača r prodajo. Gatteri 23. I., vrata 20. 198

POROČNO SOBO, svetlo, moderno, masivno, vzmeti prodam radi odhoda. Gatteri 23. I., vrata 19. 199

MEBLOVANA SOBA z električno razsvetljavo in balkonom — pri ljudskem vrtu — se odda boljšemu gospodu. — Naslov pove uprava. 189

MOTOR na bencin, 20 konjskih sil, skoraj nov je na prodaj. Naslov pove uprava. 188

STISKALNICA za tropine se proda na proseški postaji. 187

ZA ZLATO, srebro in krone plača najvišje cene Pertot, urar ulica S. Francesco št. 15, II. nad stropje. 192

300 STOLIC novih, močnih iz bukovega lesa, velik asbest-filter za vino, in vse potrebno za kopalno sobo proda F. Nemec v Nabrežini 186

KUPUJEM šivalne šivalne stroje, tudi pokvarjene. Ul. Coroneo št. 5, I. n., vrata 8. 185

PIANINO glasovir kupim. Mirodilnica Žigon, Trst, ulica XXX. Ottobre 8. 184

STROJENJE, barvanje in izdelovanje kožuhovin. Najprimernejši čas za naročbe pred novo sezijo. Kožuhovinar Martellani. Ulica Gatteri 32. 158

DRVA, bukova in hrastova, kupuje franko vagon, uradna teža nakladalne postaje, tvrdka Šnideršič & zeta, Il. Bistrica. 156

S potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naše preljubljena soproga, mati, sestra in tašča

Antonija Tance

po kratki bolezni, v starosti 68 let, včeraj 29. avgusta ob 6. uri pop., mirno v Gospodu preminula.

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v torek, ob 9 predp. iz hiše žalosti št. 253 v Nabrežini.

NABREŽINA, 30. avgusta 1920.

Angelj, soprog.

Josip in **Angelj,** sinova. **Gabrijela,** sestra. **Marija** in **Antonija,** nevesti. 131

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša nepozabna soproga, mati, sestra in tašča

Frančiška Sulčič

babica v Sv. Križu

po kratki bolezni v starosti 44 let, včeraj 29. t. m., ob 10. uri predp., mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb blage pokojnice se bo vršil v torek, ob 5 pop., iz hiše žalosti v Sv. Križu št. 9.

Sv. Križ pri Trstu, 30. avgusta 1920.

Ivan, soprog. (132).

Josip, Danilo, Bazilij, sinovi. **Marija** in **Slavica,** hčeri. **Tance Josip,** zet. Bratje in sestre.

JADRANSKA BANKA

Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000

Beigrad, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge

na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½%
a v bancogiro prometu po 3%.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes).

Bančni prostori v Trstu se nahajajo:

ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo

Telefon: štev. 1463, 1793, 2676

Blagajna posluje od 9 do 13